

A MAGYAR MÚLT.

KÉZIKÖNYV

A KIS MAGYAROKNAK.

A vérszerződés.

I. füzet.

Kereskedelmi és Ipari Nyomda, Kosice—Kassa, Juliusova— Gyula s. k.

Magyar Szülők!

A véres háború eredményeként nekiünk a kisebbségi sors jutott.

Immár tizedik éve esszük a kisebbségi sors keserű kenyerét tizedik éve, hogy magyarságunk bátran, büszkén állja a kisebbségnek kijutó sorscsapásokat

Magyar Szülők!

Ti, akik még magyaroknak nevelődtetek, akik még erőssé nőttetek, Ti erőssé és bátorradzött magyarok, gondoljatok a magyar jövendőre; gyermekeitekre!

Nekiünk még könnyű tántoríthatattanul állni, mert nemcsak nyelvünk, hanem szívünk és lelkünk is magyar!

Magyar Szülők! Emlékezzetek arra, hogy minden köznapi gondnál fontosabb, hogy gyermekeiteknek nemcsak beszéde, hanem szíve, lelke, gondolatvilága is magyar legyen!

Magyar szülők gyermeke csak magyar lehet, ezért kell a szívet, a lelket magyarrá edzeni!

Ehhez pedig legszükségesebb, hogy ismerjük a magyar nemzet történelmét, a magyar történelemnek kiváló nagyjait, büszkeségeit, akiknek életéből erőt, bátorságot, büszkeséget meríthetünk.

Magyar Szülők!

Kérdezzétek meg gyermekeiteket: tudják-e ki volt Attila, Árpád, ismerik-e Szent Istvánt, Szent Lászlót, IV. Bélát, hogy Lajost, Hunyadi Jánost, Mátyást, Rákóczit és a magyarság többi büszkeségeit?

Szeretettel, magyar voltotokat megbecsülő készséggel nyújtjuk jövő magyarságtok egyik legfontosabb, igaz zálogát: a magyar múltat, a magyar szívet, a magyar lelket:

sorozatos kis füzetekben a jövő magyar ifjúságnak röviden, érdekesen összefoglalva a magyar nemzet történelmének főbb mozzanatait, legszebb alakjainak történetét

Olvassátok és adjátok ezen füzeteket gyermekeitek kezébe! Sokat tanultok, sokat nyertek belőle: hitet magyarságunkban, etőt a küzdelemben, kitartást a szenvedésben, bátorságot a sorscsapások között és öntudatos példát a magyar kisebbségi élethez!

Szeretettel adjuk Nektek, szeretettel vegyétek és adjátok az ifjúság kezébe, hogy Ti magatok is munkásai lehessetek a nagy, szent célnak: a magyar jövő megmentésének!

Testvéri szeretettel:

A kiadók.

Hunor és Magyar.

Réges-régen élt messze keleten, az Ural hegy-ség alján egy hatalmas fejedelem. Nimród volt a neve.

Vadászat volt a kedves foglalkozása. Ebben hű kísérői voltak deli szép fiai: Hunor és Magyar.

Történt egyszer, hogy Hunor és Magyar atyjok nélkül mentek el vadászni. Magukkal vittek száz bátor, erős legényt. Mentek, mendégéltek, észre sem vették, hogy már rég túl vannak országuk határán« De mentői tovább mentek, annál jobban tetszett nekik az erdő, amely tele volt vaddal. Amint vadászgattak, egyszer csak egy csodaszép szarvas ugrott fel előttük. Olyan szép, amelyet még emberi szem sohasem látott.

— Utána! — kiáltotta egyszerre a két testvér.

Vágtatott a csodaszép állat, mint a sebes szélvész. Nyomában Hunor és Magyar s velők a száz deli legény. Tisztásról sűrűbe, sűrűből tisztásra: hegyeken föl, vizeken keresztül. Hol eltűnt, hol felbukkant a csodaszép szarvas. Csalta, csalogatta Hunort és Magyarat.

Fújtak a vitézek paripái, mind lassúbb, lassúbb lett a vágtatásuk. De Hunor és Magyar nem hagyta félbe az üldözést.

Reggeltől alkonyatig üzték a csodaszép szarvast De hiába. Leszállt a nap s a szépséges állat eltűnt az ingoványos helyen. Oda már nem követhették. Ott veszték volna mindannyian.

Így a csodaszép szarvast meg nem fogták. De ez elvezette őket egy olyan gyönyörű földre, amelyet még soha nem láttak. Tündérszép sziget volt ez. Köröskörül, ameddig csak szemük ellátott, erdők és folyóvizek.

Övig gázoltak a fűben és virágban. Nagy, terebélyes fák pompás gyümölcsöt és enyhe árnyékot adtak. A vizeken meg tömérdék hal úszkált s játszadozott a nap verőfényében.

Nagyon megtetszett ez a föld Hunornak és Magyarnek s elhatározták, hogy ott fognak letelepedni.

Visszamentek tehát atyjokhoz. Elmondták nagy dicséreteket közt annak a földnek szépségét és gazdagságát, elmondták, hogy milyen könnyű lesz ott az élet s milyen jó sors várakozik ott rájuk. Végül kérték atyjókat: engedje meg nekik, hogy nyájaikkal együtt oda költözhesse nek.

Az öreg Nimród szeme könnybe iábadt. Fájt neki, hogy kedves gyermekeitől el kell válnia. De belenyugodott, mert látta, hogy mennyire vágyódnak fiai az után a föld után. Megáldotta és útra bocsátotta őket.

Hunor és Magyar pedig vitézeikkel, nyájaikkal elköltöztek új hazájokba, amelyet a csodaszép szarvas megmutatott nekik.

Már öt évig laktak új hazájokban. De a maguk emberein kívül még más embert nem is láttak. Elhatározták tehát, hogy szétnéznék a vidéken. Hátha laknak ott mások is.

Fölkerekedtek a száz daliás vitézzel és sokáig kalandoztak a nagy rónaságon.

Hát egyszer mit látnak? Szemök-szájok elállott a nagy csodálkozástól.

Egy nagy csapat leány ott táncolt karfkábakörbe, csörgedező forrás mellett. Szépen összefogódkodtak, lehettek vagy százan s úgy keringtek körben. A közepén pedig két leány lejtett, de oly szép mind a kettő, amelyet még emberi szem nem látott.

Hunor és Magyar összenéztek, a többi vitézek szintén. Nem szóltak semmit, de azért tudták, hogy egyet gondoltak mindnyájan. Oda mentek a lányokhoz s ki-ki választott közülök egyet egyet feleségül.

Hunor és Magyar azt a két lányt kapta, akik a kör közepén táncoltak. Ezek pedig az alánok fejedelmének Dúlnak a leányai voltak. Az egyiket Hunor, a másikat pedig Magyar vette feleségül. És sok-sok idő múlva Hunor nemzetségéből származott a hún, Magyaréból pedig a magyar nemzet.

Az isten kardja.

I.

Nimród fia: Hunor és Magyar letelepedtek azon a szép szigeten, ahova a csodaszarvas vezette őket. De nem telt belé száz esztendő, olyan erősen megszaporodott a hun nemzetség is, a magyar nemzetiség is, hogy már a víz sem volt elegendő, nemhogy a kenyér. Fölkerekedett hát mind a két nemzetség s vándoroltak hegyeken, völgyeken, erdőkön, mezőkön keresztül. Addig mentek, mendégéltek, míg Szittyaországba nem értek.

Ez jó darab föld volt, ezen elfértek. Hát egyszer csak, ahogy telt, múlt az idő, Szittyaország sem volt már elég tágas Hunor és Magyar ivadékainak.

Összeültek a vezérek s tanakodtak, hogy hova, merre vezessék a népet. A hunok vezérei azt javallották, hogy menjenek nyugat felé. A magyarok vezérei meg azt mondták, hogy inkább menjenek vissza a régi hazába. Végre abban egyeztek meg, hogy menjenek a húnok, maradjanak a magyarok.

Hanem mikor éppen indulóban voltak, bucsuzkodtak, megszólalt Attila, Bendegúz fia:

— Hát az Isten kardja kié lesz ezután: a bánoké-e, vagy a magyaroké?

Mert, hogy szavamat ne felejtsem, mikor a magyarok és húnok elfoglalták Szittyaországot, egy kardot szenteltek az Istennek, aki megsegítette őket, hogy legyőzhették Szittyaország népét.

Ezt a kardot Isten kardjának hívták. Azt mondták a táltosok: míg ez a kard meglesz, ne féljeteK semmiféle népektől, veletek az Isten.

Összenéztek a vezérek, nem tudták, hogy mit válaszoljanak. Előhívták a bölcseket: tegyenek igazságot. Három nap, meg három éjjel tanakodtak a bölcsek s azt határozták: Adják a kezébe a kardot egy világtalan embernek, az hétszer egymásután penderítse meg. A hetedik penderítés után ejtse ki a kezéből. Ha nyugat felé esik, vigyék el a húnok, ha kelet felé, maradjon a magyaroknak.

Úgy is történt. Hetedik penderítés után a világtalan ősz ember kiejtette kezéből a kardot, de a kard nem esett le a földre.

Hirtelen nagy forgószél kerekedett, felkapta a

kardot s repítette magával nyugat felé. S egyszerre eltűnt, hogy emberi szem többé nem látta ...

— Lássátok — mondta Attila — az Isten is azt akarja, hogy nyugatnak menjünk. Ne búsuljatok magyar testvérek a kard után, megtaláljuk mi még azt. És ha megtaláltuk, hírii adjuk nektek is.

II.

Attila, a húnok királya az új hazában egyszer csodálatos álmot látott. Nem tudta megmagyarázni magának, hogy mit jelenthet álma. Hivatta a jövőendőmondókat s elmondta nekik:

— Hallgassatok ide, az éjjel álmomban csodálatos álmot láttam. Fejtsétek meg, ha tudjátok. Mintha fényes nappal történt volna, úgy emlékszem rá. Egy ősz, öreg ember szállott le hozzám a levegőégből. Ragyogó kardot kötött az oldalára. Ahogy felkötötte, úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Engem meg sebes forgószél kapott fel s vitt erdők, hegyek, tengerek, nagy városok felett. Én le-lesujtottam kardommal. S im az erdők meghajoltak, folyók, tengerek kettényitak, a városok lángbaborultak. Erre aztán felébredtem. Mondjátok táltosok, mit jelent az álmom?

Előállott Torda a legvénebb táltos s azt mondta:

— Felséges királyom, életem, halálom kezedbe ajánlom, a te álmod azt jelenti, hogy meghódítod az egész világot.

— Mi is ezt jövődöljük a te álmodból — szólt a többi táltos.

Hát ebben a szempillantásban szalad feléjük egy pásztorfiú nagy lelkendezve s azt kiáltotta Attilának:

— Felséges királyom, a pusztán egy kardot találtam! Ihol fogadd el tőlem!

— Hol találtad ezt a kardot, fiam? — kérdezte Attila a pásztorfiútól.

— Felséges királyom — mondta a pásztorfiu — amint nyájam után mendegéltem, láttam, hogy egy tavalyi üsző fájditja a lábát. Nézem, mi baja lehet, hát vérzik a hátsó bal lába. Tűnődtem magamban: ugyan mi vérezhette meg, mikor gyenge, hajlós fűnél nincs egyéb a pusztán. Nézek erre, nézek arra s ihol egy kard hegyét pillantom meg a földben! Megfogom, hogy kihúzzam, hát abban a szempillantásban láng csap ki a kard hegyéből. Én bizony megijedtem s elszaladtam. De ahogy visszanezék, látom, hogy a kard csak kipattan a földből s forog, forog, mintha szél forgatná. Egyszer csak ellobban a lángja s a kard elterül a földön. Én aztán neki-bátorodtam, visszamentem s felvettem a kardot.

— Ez az Isten kardja, ez az! — kiáltották a népek.

Attila pedig mindjárt kipróbálta. Háromszor vágott bele a négy anyaszélnek, hogy csak úgy zúgott belé.

— Ez az, ez az! — örvendezett Attila. S egyszeribe elrendelte, hogy tüzeket gyújtsanak mindenfelé az Istennek, aki a kardját visszaadta neki.

S beteljesedett a táltosok jóvendő-mondása. Attila csakugyan meghódította az egész világot...

Attila és Leó pápa.

Attila seregével egy alkalommal Róma felé vette útját. Egy éjjel azonban álmatlanul virrasztóit sátrában s hirtelen csillagsugáros fény ömlött el körülötte. A magasból pedig két fényes alak szállt le hozzá, fejük körül fénykarikával. Ezek Péter és Pál apostolok voltak.

— Mi Isten követei vagyunk — mondották a királynak.

— Én is az vagyok — felelte Attila.

— Bennünket azért küldött az Úr, hogy a népeket boldogítsuk.

— Engem pedig, hogy büntessem őket.

— Mi visszahívunk, ahonnan küldve vagy — felelték neki az apostolok s abban a pillanatban eltűntek szeme elől. Csak a lobogó fény vetett halvány fényt a sátorban.

Attila rögtön hívatta táltosait és jövendőt olvasott magának a szent tűzből. Ezek azt felelték, hogy vigyázzon, mert más királyok sem éltek túl a szent a város elfoglalását.

Másnap követség érkezett hozzá Rómából. A város legtekintélyesebb emberei mentek hozzá, maga Leó pápa is, békéért könyörögtek. A pápa legfényesebb öltözetében jelent meg Attila táborában, előterjesztette a római nép ajánlatát. Különösen azt kérte a világverő hóstól, hogy Róma tömérdek művészi kincsét mentse meg a háború veszedelmétől.

— Mindenkit legyőztél már — mondotta a pápa — győzd le most magadat is!

Attila tisztelettel fogadta az ősz férfiút, megadta neki, amit kért: a békét évenkénti adóért. Végül megígérte, hogy elhagyja Itáliát.

Buda halála.

Attila királynak volt egy bátyja: Buda. Ez a Buda testben, lélekben, vitézségben nem mérkőzhetett hatalmasabb, erősebb öccsével: Attilával. Ezért lett Attila a húnok királya.

És Buda az öregebbik testvér, titokban elfordította szívét öccsétől.

Amíg Attila világhódító utján járt, arra az időre Budát bízta meg, hogy uralkodjék a népen. Bizony nem gondolta, nem is álmodta, hogy amíg a föld népeit egymásután legyőzi, mi történik otthon.

Buda szívét megvette a nagyravágyás. Azt súgta neki:

— Ha a sors kezedbe adta a húnok földjét, mért ne lehetnél te annak parancsolója mindenkorra?

A testvéri szeretet viaskodott még a nagyravágyással:

— Ej, Buda király, hát elrabolnád testvéred örökét?

Beleszólt megint a nagyravágyás:

— Te vagy az öregebb, téged illet az Buda király i Attila kereshet magának uj országot hadaival l

És a testvéri szeretet fölött úrrá lett a nagyravágyás. Buda király bevonult Szikambriába, Attila székhelyére. Azután kiadta a parancsot, hogy sáncozzák körül Attila székvárosát. A húnok munkába fogtak és hordták a követ kövekre, míg hatalmas fal nem övezte a várost. Buda szívét büszke öröm öntötte el. Azt hitte, hogy az a fal meg fogja őt védeni Attila haragjától. Azt hitte, ez a vár lesz most már örökös székhelye, ahonnan parancsol majd a hún népnek.

Balga büszkeségében a várat a maga nevéből Budavárának nevezte el s meghagyta, hogy ezután másképp nevezni ne merjék ...

Mikor Attila hazatért, akkor látta, hogy hűtlen kezekre bízta birodalmának kormányát. Az ő lelkében is fellobbant a harag s hadból jövő vitézeit új hadba vezette a tulajdon testvére ellen. Attila maga, engesztelhetetlen haragjában csak Budát kereste a csata tüzeiben. S mikor rátalált, megölte hűtlen testvérét.

A harc után megparancsolta, hogy székvárosát ezentúl az ő nevéből Etelvárnak hívják. De parancsa hiábavaló volt, mert a város máig is Buda király nevével viseli...

Attila temetése.

Mikor Attila meghalt, fiai megkérdezték a fő-táitost, hogyan temessék el apjokat. A fő-táitost azt felelte:

— Föld alá, víz alá, napsugárba, holdsugárba, fekete éjszakába! Maga, aki eltemette se mondhatta meg, hogy hova temette.

A királyfiak sokat töprenkedtek a feleleten. Végre Csaba az ifjabb királyfi megfejtette.

Három koporsót csináltattak. Egyiket tiszta vert aranyból, a másikat a legfinomabb ezüsből, a harmadikat pedig vasból. Az aranykoporsó volt a napsugár, az ezüst a holdsugár, a vas a fekete éjszaka.

Most felöltöztették a királyt bíborba, aranyba. Ujjaira gyémántos gyűrűket húztak, derekára hímzett övét körítették. Aki életében sohasem viselt magán aranyat s ékszert, sem bíborköntöst, legalább pompával menjen a föld alá.

Befektették előbb az aranykoporsóba s mellé helyezték fegyvereit. Akkor az aranykoporsót az ezüstbe tették s végre ezt a vaskoporsóba. Mikor a harmadik koporsót is rászegezték, úgy feljajduít a nép, hogy mint vihar hatolt fel a kiáltás az égbe.

Aztán a gyulák, vagyis az áldozó papok kódtárokban nagy tüzeket raktak. Hófehér paripákat áldoztak. Kürtök rivallása mellett gyászos halotti dalokat zengtek és dicsőítették a nagy király tetteit.

Éjszaka pedig, midőn a kürtszó elhangzott, Attila kisebb fia: Csaba vezér tizenötezer kipróbált vitézzel elvitte a király holttestét a Tiszához. Ott kiválasztott kétszáz rabszolgát Attila cselédsége közül. Az elhunyt fejedelem legkedvesebb fegyverhordozójának átadta a koporsót, hogy temesse el „föld alá, víz alá.“

A rabszolgák elvitték a koporsót oda, ahol a Tisza kétfelé ágazik és szigetet alkot. Egyik ágát elrekesztették úgy, hogy a víz mind a másik ágba folyt. Ekkor a folyó fenekén sírt ástak, beletették a koporsót. A sírt betemették, a vizet újra visszaeresztették előbbi folyásába.

Így került a király teteme „föld alá, víz alá.“

A Hadak útja.

Mikor Attila, a nagy hűn király meghalt, a hűnök birodalma is megtört. A német fejedelmek Attila két fiát Csabát és Aladárt egymás ellen ingerelték, a hűn birodalom népét meg két pártra szakasztották.

Csaba vesztette el a csatát, de a győztes Aladár is meghalt sok sebében.

Csaba tizenötezer hűnnal menekült el, hogy ázsiai rokonait felkeresse. Erdély határán háromezer harcost hagyott őrségül, akik magokat ettől fogva székelyeknek nevezték. Mikor egymástól elváltak, áldoztak a földnek, tűznek, víznek, levegőnek. És a távozók megesküdtek, hogyha az őrségül itthagytott hónokat veszély fenyegeti, segítségükre jönnek a világ végéről is.

Alig haladt Csaba a havasig, a körülakó népség feltámadt a maroknyi székely ellen. De megrendült a föld, megrázkódtak a fenyők koronái s hírül adták a távozóknak az otthonmaradottak veszedelmét. Csaba hadának egy része visszafordult és szétszórta az ellenséget.

Egy év múlva ismét megirigyelték a völgy lakói a székelyek nyugalmát és fenyegették seregeikkel. De a kis patak a folyamnak, a folyam a tengernek, a tenger habja az eltávozottaknak vitte a hírt s a segítség újra megjött.

Három év múlva új nemzetek vették körül a székelyeket és ismét harcolniok kellett életre-halálra. Most meg a levegő adta tudtul Csabának a veszedelmet. A szellő a puszták viharához szegődött, megtalálta az eltávozottakat messze délkeletre. S azok harmadszor is győzelemre segítették a székelyeket.

Sok idő folyt le azután. A magban elültetett diófák aggtörzsekké növekedtek. A fiák megvénültek, unokák lettek fegyverhordó bátor férfiak. Már alig volt, aki a székelyeket háborgatni merete volna. De végre is kitört a szomszédok régi gyűlölete és megszámlálhatatlan sokaság állt hadba a székelyek kiirtására.

Dicsőően vívott a székely, de már-már iankadozott a túlnyomó erő ellenében. Segítség nem volt sehol, az elszakadt hű társak már rég a földben aludták álmaikat.

De ébren volt a székelyek csillaga, ez látta a szegény nép veszedelmét és fényét lobogtatva vitte a hirt a földről az égbe.

A földön már végső küzdelem folyt, a székelyek kétségbeesve vívtak a tengernyi ellenséggel. De egyszerre paripák dobogása, fegyverek csattogása halatszott felettük a csillagos éjszakában. Égrendítő zajjal ezernyi fényes alak rohant végig a reszkető csillagok között, halvány arcuk ragyogott, fegyverük tüzet villámlott, paripáik patkói alatt szikrázott az égbolt. Csaba volt és halott vitézei, akik a szorongatott székely nép megmentésére siettek. Nincs halandó erő, amely megállhatna a halhatatlanok előtt. Rémület szállta meg a tengernyi ellenséget és futottak szét mindenfelé. S a székely nép ismét megmenekült. Az az ösvény pedig, melyen Csaba segítő hadai tapostak, ott maradt az égboltozaton, az ő lábaik és lovaik nyomdoka az, amit derült égen mint tejfehér szalagot látunk tündökölni a magasban. A neve attól az órától fogva *Hadak útja* lett a székelyeknél. S, ha a Hadak útjára feltekintenek, megemlékeznek Csabáról és hős apjáról Attiláról.

Emese álma.

A Szittyaországban maradt magyarok vezére Előd volt. Előd és felesége Emese szívét mérhetetlen szomorúság borította: nem volt gyermekük. Éjjel-nappal ezen keseregtek.

— Mindenkinnek van gyermeke — panaszkodott nem egyszer Emese — csak nekem nincs! — s különösen akkor fájt a szíve, ha boldog anyákat látott.

És minden reggel, minden este azért könyörgött Istenhez, hogy fiúgyermekkel áldja meg, aki majd felválthatja apját, Elődöt.

És Isten meghallgatta Emese buzgó, szakadatlan könyörgését.

Egy éjjel csodálatos, különös álmot látott.

Látta Attilát és fiait, amint gyorsröptű, szárnyas paripákon végigszáguldanak Szittyaország földjén. Utánuk daliás, hires vitézek. És Attila lengő lobogót tartott kezében. A lobogón egy hatalmas, kitárt szárnyú madár volt s ez a madár egyszerre csak leszállt a lobogóról, egyenesen Emese felé szállt, az ölébe, keblére hajtotta fejét és csendesen elszenderült. S a csodálatos álom még csodálatosabban folytatódott: Emese keble megnyilt és szelíd, tiszta patak csörgedezett elő. S ez a kis patak mind jobban nőtt, nőtt, folyóvá, folyammá szélesedett, elborította Szittyaország földjét, beborította az erdőket, elárasztotta a mezőket, áttört a hegyeken, átszaladt Szittyaország határán s úgy folyt, hömpölygőit, áradt tovább, tovább ... az egész világon ...

Emese felébredt. Megijedt a csodálatos álomtól, nem tudta, mit jelenthet.

Elmesélte férjének, Elődnek, aztán elhivatták a jövendőmondókat, táltosokat: fejtsék meg értelmét, magyarázzák meg.

Egybegyűltek a táltosok, hét nap és hét éjjel folyton tanakodtak. Aztán előállottak a hosszú tanácskozás után s olyan jó jövendőt jósoltak Elődnek és Emesének, hogy mérhetetlen nagy bánatuk egyszerre eloszlott és nagy szívbéli öröm töltötte el őket.

— A te álmod jelentése — mondta a főáltos — nagy öröm mindnyájunkra nézve. Azt jelenti ez az álom, hogy az Isten fiúgyermekkel áld meg téged, aki megnövekedvén elvezérli népünket Attila földjére!

Hej! lett is nagy öröme Emesének és urának, Elődnek. De velük örvendett az egész nép is, úgy, mint eddig velük búsult.

Hát még mikor beteljesedett a táltosok jövendölése s Emesét egy szép, egészséges fiúgyermekkel áldotta meg az Isten. Nagy örömnepet ült egész Szittyaország. A pogány magyarok oltárain mindenütt kigyúltak az örömlángok s úgy mutatták be Hadúrnak az örömaldozatot.

Előd pedig egybegyűjtötte a nép bölcseit, hogy tanácskoznék meg: milyen nevet adjanak fiának.

A bölcsek nem sokat gondolkoztak, nem sokat tanakodtak.

— Álom jelentette születését, legyen Álmos a neve — felelték mind egyöntetűen.

Tetszett ez a név Elődnek is.

Így kapta nevét Álmos, aki aztán Attila földjére vezette a magyarokat.

A vérszerződés.

Szittyaaország lassankint szűk lett a magyaroknak. Tanakodni kezdtek az öregek és a fiatalok, hogy mit kellene tenni?

Akkor előállt Álmos, Elődnek, Attila másodunokájának fia s azt mondta:

— Menjünk napnyugatra, Attila földjére, amelyről hírt hozott apáinknak Csaba királyfi.

A többiek nagy lelkesedéssel kiáltottak fel:

— Úgy van, úgy van, menjünk Attila földjére!

De mielőtt a magyar nép honszerző útjára indult volna, a hét főnemzettség vezérei Álmos, Előd, Huba, Töhötöm, Kond, Ond, Tas hűséget esküdtek Almosnak. A vezéreknek ez a szerződése egyesítette a hét magyar törzset egy nemzetté.

Vérrel pecsételték meg esküjüket. Vért eresztettek karjaikból egy edénybe s ebbe a vérbe mind a heten belemártották kardjukat. Így esküdtek meg, hogy mindaddig, míg Álmos nemzetségéből lesz egy fiúivadék, más nemzetségbeli nem lehet a magyarok vezére. De vért eresztett Álmos is a karjából s megesküdött, hogy a hét vezér és ivadékai a fejedelem tanácsából soha ki nem záratnak.

— Aki esküjét megszegi, így folyjon vére! — kiáltották valamennyien.

És megindult a magyar nép.

Hosszú esztendőig tartott a vándorlás. Fiatalon, ifjú, virágjában indult el Álmos s ím mire rátaláltak Attila földjére ősz, öreg ember lett belőle. De szive örömmel és boldogsággal volt telve, mert elérte célját: elvezette népét Attila földjére.

Álmos eltűnése.

A vereckei szoroson átkelő magyar sereg a mai Munkács vidékén tartotta első pihenőjét. Amint megpillantották a dél és nyugat felé elterülő síkságot hangos szóval, örömmel kiáltották fel:

— Íme a föld, íme Attila országa!

Sátorfájukat a földbe verték és mindjárt letelepedtek. A nap ezalatt észrevétlenül eltűnt a látóhatár pereméről és lassan-lassan kigyúltak az égen a fényie csillagok. A síkság felől susogó esti szél kerekedett.

Az esti csöndben az öreg Álmos mély hangja bűgött fel, amint sátra előtt állva megszólalt:

— Érzitek a szelet? Onnan jön: a Tisza partjáról, Attila sírjáról. Halljátok mit susog? Isten hozott benneteket, Attila vérei! Tudjátok-e ki köszönt így minket a csendes szél szavával?

— A föld, hún testvéreink vérével megszentelt föld — felelték a vezérek.

Az ősz Álmos a csillagokra nézett és halk, ünnepélyes hangon, mintha imádságot mondana, kezdett beszélni:

— Legyen áldott neve annak, aki minket idáig elvezérelt. Aki megengedte, hogy én is megláthassam Attila földjét, Attila ránk maradt örökségét. Az én fejem felett már sok esztendő viharzott el, gyenge vagyok már a további nehéz munkára. A vezéri kard maholnap kihull már a kezemből, hadd vegye fel fiam: Árpád.

— Szavad parancsolat — felelték a vezérek — Holnap fejedelmünké tesszük fiadat, Árpádot.

Lent a folyó partján az áldozati tűz égett, mely előtt egy öreg táltos, agg pap imádkozott. Tekintetét

az égre szegezte és elgyönyörködött a Hadak útján. Egyszerre hősökkel, vitézekkel népesedett be a fényes égi út.

Szilaj paripákon fényes leventék vágtattak. Az öreg táltos nézte, nézte nagy gyönyörűséggel, de hirtelen fájdalmasan kiáltott fel:

— Álmos! Álmos!

Az ősz vezér is ott száguldott fehér paripáján az elhunyt hősök útján.

És másnap reggel hasztalan keresték Álmost. Emberi szem nem látta többé. Eltűnt azon az éjszakán, amelyen először lépett Attila földjére.

A vezérek másnap fiát, Árpádot választották meg fejedelmüknek.

Pajzsra emelték és körülhordozták a nép között. És az Álmos után búsuló nép felvidult és ujjongó Örömmel köszöntötte új vezérét: Árpádot.

Árpád.

A munkácsi pihenőhelyen, Álmos eltűnése után, a hét vezér Árpádot emelte pajzsára és ezzel megválasztották fejedelmökül. Nagy, nehéz feladat várt az ifjú fejedelemre: visszahódítani azt az országot, amely egykor ősöké, Attilaé volt.

A Tisza—Duna közepén, a Bodrog, a Sajó mentén Zalán, a bolgárok fejedelme uralkodott. A magyarok vitézségének híre csakhamar eljutott hozzá is. Ekkor Zalán, hogy Árpád népével békességben élhessen, országának egy részét a maga szántából

átengedte a magyaroknak, magának csak a Duna, Tisza között levő földet tartotta meg. Árpád azonban Attila egész örökét akarta visszaszerezni népének. Azért, mikor Zalán fegyverrel állott ellen, Árpád Alpár mezején harcba ereszkedett a bolgárokkal, akiknek vezérét megölte, seregét teljesen széjjelverte.

A kozákok fejedelmével, Maróttal azután már nem sok baja volt Árpádnak, mert mikor az Bihar várát elvesztette, sietett békét kötni Árpáddal. Leányát is eljegyezte Árpád fiával s halála után országa Zoltánra szállott.

Amikor Árpád vezér népének így hazát szerzett, Pusztaszerre tanácskozásra hívta össze a nemzet színe-javái, hogy osztályt tegyen a nemzetségek között.

Hírmondók vitték szét az üzenetet a magyar vezéreknek:

— Árpád fejedelem osztályt akar tenni, hivatja magához a nemzet színe javát, előbb tanácsba, aztán áldomásra!

Gyültek, gyülekeztek, napról-napra többen, tarka sátraikkal ellepték a rónát. Harcok kalandjai jártak ottan szájról-szájra. Kiváltkép magasztalták Árpád vezéri nagyságát.

Ilyen egységnek láttára az Isten is örvendett az égben. Hat vezértársa közül megszólalt Árpád, szava csengett-zúgott:

— Áldassék a neve az Istennek, magyarok! Amit nehéz áron megszerez az ember, köszönje meg legfőképp Isten kegyelmének. Nála vagyon a szerencse forrása, nála vagyon a dolgok szebbik vége. Országot szereztünk közös akarattal, vérünk omlott érte. Vér-eskü emléke él még lelkünkben, vér-eskü kötése

tartott minket össze, tartson ezután is! Örökkön-örökké egy legyen a nemzet, melyet osztályt tenni hivatam ide. Hat vezértársammal testvéri egyezséggel megosztozunk. Szóljatok vezérek, melyik része tetszik az országnak, hol tartja szállását, hol akar maradni ?

A vezérek sorra, ki milyen idős volt, elmondta mi a kívánsága. Megegyeztek szépen, többet egy sem kívánt, mint amennyi joggal megillette.

És ültek áldomást az ünnepi szer után. Oltárnéző papok áldoztak s olvastak jövőndőt. Énekmondók lantján zendült a dicső ének Álmosról, Árpádról, a többi vezérről, kalandos időkről.

Árpád Csepel szigetét választotta fejedelmi székhelyül s onnan kormányozta bölcsességgel népét.

Uralkodása alatt nagy becsületet szerzett a magyar vitézségnek. Olyan rettegett hite támadt, hogy a krónikák szerint az idegen népek még imáikba is belefoglalták: „A magyarok nyilaitól, ments meg Uram minket.“

Árpád kilencszázhatvanban halt meg. Népe nagy szomorúsággal temette el, a monda szerint Buda környékén egy patak partján.

A magyarok harcai.

A honfoglalás harcaiban Árpád felnőtt fiai elpusztultak, csak a 10 éves Zsolt maradt meg, aki követte Árpádot a fejedelemségen.

Hogy a kis Zsolt felnőttéig legyen, aki a nem-

zetet igazgassa, három fővezért választottak: Lehelt, Bulcsót és Botondot.

Árpád halálának hírére a németek nagy sereget gyűjtöttek össze, hogy leigázzák a gyermek fejedelmet és a magyarokat elűzzék a Dunántúlról.

A Duna völgyében indultak lefelé a németek hatalmas, páncélos sereggel. A Csallóköznél azonban, ahol a Duna három ágra szakad, a német seregnek is három ágra kellett szakadnia. És a magyarok csak erre vártak. Minden erejükkel a déli ágra vetették magukat, nyílzáport küldtek rájuk, majd kardot rántva rontottak a német seregre.

A magyarok hol visszavonultak, hol ismét előretörték, úgy, hogy egész megzavarták a német sereget. Sohasem tudták: azért vonulnak-e vissza a magyarok, mert megfutamodnak, vagy csak egy újabb támadásra készülnek? Sohasem láttak ilyen furcsán harcoló népet. A leggyorsabban száguldó paripáról is pontos célzással lőtték ki nyilaikat. Gyorsaságuk oly gyors volt, hadicseleik oly furfangosak, hogy a németek saját bevallásuk szerint nem tudták megmondani: közelből, vagy távolból, támadva, vagy visszavonulva veszedelmesebbek-e?

Miután pedig a magyarok kifárasztottak, összevissza zavarták a páncélos németeket, akkor hirtelen minden oldalról nekik támadtak.

A nehéz páncélba öltözött németek lassan mozgottak, nehezen tudtak menekülni a gyorsvágatású magyarok elől.

Harmadnapon már döntő győzelmet arattak, úgy hogy a németek visszavonultak országukba. A magyarok meg utánuk nyomultak.

A német király, Lajos, csak nagy ajándékokkal tudta őket rábírní arra, hogy visszatérjenek hazájukba.

Három év múlva ismét szerencsét próbáltak a németek, de a magyarok most meg sem várták míg hazájukba jönnek, hirtelen ott teremtek német földön és váratlan megjelenésükkkel teljesen megverték a készületlen német sereget.

Azonban más országokban is szerencsét próbáltak a magyarok és többször meglátogatták Franciaországot, Burgundiát, Olaszországot. Megtörtént, hogy a lombard királyok 10—10 véka pénzen vásároltak tőlük békét.

Görögországot is meglátogatták és a görög királyok súlyos évi adót fizettek, hogy békében maradhassanak.

A szent-galleni kaland.

Az ősmagyarok kalandozásairól és hadviseléséről a német krónikások borzalmas dolgokat jegyeztek fel.

Vadaknak, vérengzőknek mondták a magyarokat, akik irgalom nélkül pusztítottak, gyilkoltak és raboltak. Azt is mondták, hogy nyers húst ettek és vadállatok módjára vért ittak.

Pedig akik ezeket feljegyezték, azok színét sem látták a magyaroknak, akik meg látták őket, találkoztak velük, azok bizony más véleménnyel voltak róluk.

Ennek bizonyosága a szent-galleni kaland.

Ez úgy történt, hogy egy portyázó magyar csapat, a mai Svájcban levő szent-galleni kolostorig ért portyázás közben.

A magyar csapat közeledésének hírére a kolostor szerzetesei mind elmenekültek, csak egy Heribald nevű szerzetes maradt ott, csak ő merte bevárni a „vérengző“ magyarokat.

Ő azután, mikor a magyarok elhagyták Szent-Gallent és a többiek visszatértek, elmesélte társainak, hogy mit csináltak ott a magyarok.

— Mikor a magyarok megérkeztek — mesélte a barát — nagyon elcsodálkoztak, hogy meg mertem várni őket. Mind igen jókedvűek voltak, eltréfáltak velem, de egy ujjal sem bántottak.

Aztán elmesélte Heribald barát, hogy a kolostor udvarán, meg a kolostor környékén leheveredtek a zöld gyepre és étkezéshez láttak. Sült húst ettek és bort ittak hozzá, mindenki annyit, amennyit bírt.

Evés után eltréfáltak egymással, majd énekelni kezdtek, először szomorú, csendes nótákat, majd vígabb, gyorsabb dalokat.

A barátnak is velük kellett enni, inni, sőt énekelni is. Ha szabadkozott, hát tréfásan ijesztgették. Jókedvük nőttön-nőtt. Nevettek, kacagtak, végül az ének mellett táncra perdültek.

Mikor pedig leszállt az este, felkészülődtek a magyarok, hogy visszatérjenek hazájukba.

Akkor az egyik magyar észrevette a pincében a teli hordókat és (tréfából, vagy haragból, hogy nem viheti magával, ki tudja?) elkezdte a hordókat hasogatni, hogy a bor csak úgy ömlött belőlük.

Heribald barát, mikor észrevette ezt, nekibátorodva rákiáltott:

— Mit csinálsz vitéz magyar? Hát mit fogunk ml inni, ha ti elmentek innen ?

Elnevette magát a magyar vitéz és nem bántotta a többi, még ép hordót, sőt mikor egy másik társa szintén meg akarta lékelni azokat, ő maga védelmezte meg.

Aztán barátságosan elbúcsúztak a baráttól, szép rendbe felsorakoztak és csendesesen eltávoztak.

Mikor távozásuk után az elmenekült szerzetesek visszatértek, ugyancsak elcsodálkoztak társukon, aki nem győzte dicsérni a kedves, szívélyes magyarokat.

Hihetetlenkedve hallgatták Heribaldot, aki egyre hajtogatta, hogy szívéből kívánja, bárcsak még többször jönnének vissza, mert ő még soha életében olyan jól nem mulatott, mint azokkal a jókedvű magyarokkal.

Lehel kürtje.

Lehel vezér nem csupán hősi kardjával szevezte nagy hírét. Volt neki egy gyönyörű fehér csontkürtje, a kürtnek pedig csodálatosan szép hangja volt. Ha megfújta, zengésétől visszhangzott a bérc s hangja végigzúgott a beláthatatlan rónaságon. Amerre csak hallották, megálltak szavára és gyönyörködve szó-lották:

— Halljátok Lehel kürtjét!? Halljátok!

Lelekítő, megragadó szózat volt ez. Néha úgy zengett, mind az erdei madár éneke, néha meg

felharsant, mint a mennydörgés. Ha méla, bús szavát hallották, csendesen adták szájról-szájra:

— Így szólt akkor is, mikor testvéreinktől búcsúztunk Szittyországban.

Majd megint változott az ének. Úgy hangzott, mint a szent imádság.

— Halljátok-e? — mondták megint az emberek — imádkozik. Ezt fújta a galambősz Álmos eltűnése után. Így fohászokodott énekével a magyarok Istenéhez, valahányszor a csatában elesett véreinket temették.

Este volt. A sátrak előtt üldögéltek az emberek. Nézték az ezüstös holdat, a fényes csillagokat, a ragyogó Hadak útját az égen. És a Hadak útja, mintha benépesült volna. Vitéz ősök száguldtak végig rajta, kivont karddal, lengő kacagánnyal. Oh, be szép volt az égi tábor! Nézték, nézték ... Lehel kürtje rázta fel őket álmodozásukból. Vígan zengett, ujjongott Lehel kürtje.

Egyszer a németek fejedelme, Konrád, segítségül hívta a vitéz magyarokat. Szívesen mentek. Lehel ment a sereg élén. Mennyire meglepődtek azonban, mikor szemben találták magukat a ravasz fejedelemmel. Páncélba öltözött nagy sereggel tört rájuk. Lech mezején történt a nagy ütközet. Ott folyt el a magyarok vére. Akik pedig meg nem haltak, azokat elfogták, köztük volt Lehel vezér is.

A ravasz Konrád maga elé vitette a hős fogolyt. Kárörvendő arccal így szólt hozzá:

— Nos, vitéz Lehel, van-e valami kérése? Mert imhol a bitófa, meg fogsz halni mindjárt.

Lehel nyugodtan ezt válaszolta:

— Adasd kezembe mégegyszer kürtömet, hadd fújjam meg. Hadd búcsúzzam el tőle!

Lech mezején egyszerre elcsitult a haldoklók jajgatása. Fölemelték lehanyatlott fejüket és figyeltek. Micsoda ismerős, édes hang! Megismerték Lehel kürtjének szavát! Búcsúzott tőlük... a viszontlátásra. Nemsokára ott találkoznak már valamennyien: a Hadak útján, Isten országában, aki a hősöket maga köré gyűjti.

A kürt gyönyörű szava még az ellenséget is megbűvölte.

Lehel felhasználta a kedvező pillanatot, kétkézre fogta a nehéz kürtöt és hirtelen úgy fején sújtotta a ravasz Konrádot, hogy az menten szörnyet halt.

— Áruló — kiáltott rá Lehel, — szolgám leszel a másvilágon!

Az ősmagyarok hite szerint: akit háborúban megöltek, szolgájuk lett a másvilágon!

A bérceken túl éppen leáldozott a nap. Búgó esti szél kerekedett és suhant a holtakkal borított Lech mezőn. Úgy ment tovább: keletnek a magyarok hazája felé. Elvitte a hírt a tőrbeccalt testvérek vesztéről, a kürt utolsó énekéről. Vitte a haldokló testvér üzenetét:

— Maradjatok otthon, ne menjetek idegenbe!

Botond.

Egyszer csak Konstantinápoly falai alatt termettek a magyarok. Megijedt a görög császár, elzárratta a városnak mind a két kapuját, hogy a magyarok ne mehessenek be. Egyben követeket küldött a magyar vezérhez. Azt üzenté, hogy ne ontsák egymás vérért, kár volna a görögért is, a magyarért is. Inkább álljon ki a görögök részéről is egy vitéz, a magyarok részéről is egy vitéz bajvívásra. Ha a görög győz, a magyarok szépen menjenek vissza hazájukba, ha a magyar vitéz győz, nagy adót fizet a magyaroknak.

— Jól van — mondotta a magyarok vezére — hát csak jöjjön az a vitéz!

Elmentek a követek, hát egy óra sem telt belé, jő ki a vár kapuján egy rengeteg nagy óriás. A két karját összefonta, megállt a magyarok előtt s nagy büszkén azt mondta:

— Hadd lám, ki mer kiáltani velem! De egyszerre kettő jöjjön, eggyel nem is kezdek!

Összenéztek a magyarok s egyszerre száz is kiáltotta: Én is kiállók! Én is! — A legserényebb volt azonban köztük Botond, egy tagbaszakadt ember. Egy szempillantásra kivált a seregből, eléje állott a görög vitéznek,

— Hallgass ide görög óriás — mondta neki — Botond az én nevem. A legkisebb vitéz a magyarok között. Állíts csak te magad mellé két görögöt!

S mikor ezt mondta, megforgatta buzogányát s úgy vágta a vár vaskapujához, hogy az egyszeriben kettéreccsent. Akkora lyukat ütött a kapun, hogy egy gyermek átsétálhatott rajta.

— No, no, — ingerkedett az óriás. — Kár volt eldobnod azt a buzogányt.

— Nekem nem kell sem buzogány, sem kard, — mondotta Botond, s üres kézzel ment a görögnek.

Egyszer jobbra lódította, aztán balra. Majd felkapta s ügy a földhöz teremtette, hogyha két lelke lett volna, az is kiszaladt volna belőle.

De bezzeg szégyelte ezt a csúfságot a görög császár. Ott ült a vár fokán egész házanépével s udvarával.

Szentül azt hitték, hogy az óriás legyőzi akár-melyik magyart. S lám, a legkisebbet sem tudta legyőzni!

Szégyenszemre visszatakarodtak a palotába s a császár akkora adót vállalt, amekkorát kívántak, csak-hogy hagyják békeségben a magyarok.

Harc a hitért.

Az új hazában már mintegy 100 évig éltek a magyarok s folytatták régi életmódjukat. Legjobban szerették a hadakozást, de ez a hadakozás kárára volt a nemzetnek, mert a magyarok közül sokan elhullottak s így a nemzetet végpusztulás fenyegette.

Géza fejedelem épp ezért eltiltotta a hadjáratot. Békés foglalkozásra akarta szoktatni a népet s a pogány vallás helyett a keresztény hitet kezdte terjeszteni közöttük.

Ebben az időben történt, hogy a királyi vérből származó *Kupa*, az ősi pogány vallásnak rendületlen híve nem akarta felvenni a keresztény vallást. A dacos főúr a Tapolcza egyik vadregényes völgyében hajnalonként meggyújtatta a szent tüzet. A köréje gyűlt bajnokok csapata és a nép hallgató áhítattal várta az égen megjelenő napot. S ha az első sugár kilövell a hegyek mögül, általános üdvkiáltás mellett egy kard villant ki egyszerre a megjelenő ős Isten tiszteletére.

Egy hajnalon sötét fellegek takarták el a feljövő napot az áldozók elől és a távolban hallatszott a sötét felhők haragos morgása. A hajnali vihar sohasem volt jó jelenség. Az oltáron égett a lúz, a táltosok vénje kezébe vette dárdáját. Háromszor kört vágott vele a levegőben, aztán hallgatózva figyelt a hangra, mit a süvöltő dárdahegy hallatott.

— E pillanatban vette fel *Bajnok* a keresztény hitet és a kereszttségbe *István* nevet nyert.

A táltos szavai után viiiámropogás közt leszakadó felhő irtózatossal rohammal ömlött alá, egy perc alatt kioltva az oltár tüzet.

Az áldozók megrettenve hajtották le fejüket. A szent tüzet kioltó vízrohamban a szent vizet vélték látni, melynek leomló cseppjei ebben a pillanatban Bajnokot, a fejedelem fiút az egybegyűlt nemesség láttára Istvánnak keresztelték.

Erre az elrémítő jelre ijedtség lepte el a napimádók szívét. És ez időtől kezdve a keresztény vallás a magyar nép között mindinkább elterjedt.